

Stowarzyszenie Sekcja Polska
Międzynarodowego Stowarzyszenia
Krytyków Sztuki AICA

Gdańsk-Kraków-Warszawa-Wrocław, 5 grudnia 2021

Pani Wanda Zwinogrodzka
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W odniesieniu do pisma nr DIK-WIK.400.126.2021.RJ

Szanowna Pani Podsekretarz Stanu,

Zarząd Sekcji Polskiej AICA ocenia zgłoszoną kandydaturę negatywnie i wnosi ponownie o organizację konkursu na stanowisko dyrektora Zachęty - Narodowej Galerii Sztuki. Tylko przejrzysty konkurs pozwoli przeanalizować dogłębnie dorobek potencjalnych kandydatów na to stanowisko. Sprawowanie tak ważnej funkcji w sieci instytucji kultury w Polsce wymaga zaś wszechstronnej wiedzy i kompetencji, a także sieci kontaktów, których w naszej ocenie p. Janusz Janowski nie posiada.

Dzięki prężnym działaniom poprzednich dyrekcji oraz znakomitego – i ciągle rozrastającego się – zespołu, Zachęta - Narodowa Galeria Sztuki jest instytucją rozpoznawalną na arenie międzynarodowej i od lat wyznacza w Polsce standardy profesjonalizmu w dziedzinie realizacji wydarzeń artystycznych, działalności edukacyjnej, zarządzania kolekcjami czy rozwoju publiczności (czego bezpośredni dowód stanowi liczba osób odwiedzających galerię). Dlatego stanowczo sprzeciwiamy się powołaniu dyrektora omawianej instytucji bez przejrzystego konkursu, a nawet bez upublicznienia propozycji programowej kandydata wskazanego przez Ministra. Ponadto chcieliśmy zgłosić kilka istotnych zastrzeżeń do przedstawionej kandydatury.

1. W naszej ocenie dr Janusz Janowski nie posiada wystarczającego dorobku merytorycznego i organizacyjnego, by poprowadzić dużą i ważną instytucję o międzynarodowych ambicjach jak Zachęta. Pośród rozlicznych wystaw, które wymienia w swoich biogramach, dominują niskonakładowe wydarzenia o zasięgu lokalnym. Brakuje natomiast wydarzeń zauważonych przez krytykę i publiczność w skali co najmniej całego kraju, a także projektów, które choćby pod względem rozmachu organizacyjnego czy budżetu odpowiadałyby propozycjom programowym Zachęty.

2. Na wspomniany brak doświadczenia w realizacji dużych projektów artystycznych nakłada się brak udowodnionych predyspozycji do zarządzania zespołem o takiej skali i specyfice jak zespół Zachęty. Kandydat jest działaczem i wieloletnim prezesem ZPAP; sprawował także opiekę merytoryczną nad organami wystawienniczymi Związku. Ich struktura organizacyjna drastycznie różni się jednak od tej, która cechuje Narodową Galerię Sztuki. Uzasadnioną wydaje się zatem obawa, że dr Janowski nie zdołała utrzymać kontroli nad warszawską instytucją, powtarzając tym samym błędy prof. Jerzego Miziołka, który w 2018 roku bez odpowiedniego przygotowania objął stanowisko dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie. Praca w ZPAP narzuca zupełnie inne wyzwania niż kierowanie Narodową Galerią Sztuki, która oprócz organizacji wystaw koordynuje tak ważne przedsięwzięcia jak programy grantowe MKiDN czy konkursy na realizację wystaw w Pawilonie Polskim w Wenecji. Z kolei funkcje, które dr Janowski sprawował dotychczas w publicznych instytucjach kultury o podobnej skali, miały wyłącznie charakter doradczy lub prestiżowy.
3. Kandydat nie posiada doświadczenia w zarządzaniu kolekcjami sztuki współczesnej.
4. Biorąc pod uwagę międzynarodową pozycję Zachęty, uważamy, że doskonała znajomość sztuki aktualnej oraz rozbudowana sieć kontaktów międzynarodowych powinny stanowić minimalne wymagania stawiane przed kandydatem na dyrektora Zachęty. W swoich tekstach i wystąpieniach publicznych kandydat wykazuje natomiast bardzo powierzchowną znajomość najnowszej sztuki, zarówno w perspektywie polskiej, jak i tej globalnej. Pomimo posiadania doktoratu w zakresie nauk o sztuce, pan Janowski nie wykazał w Polskiej Bibliografii Naukowej żadnej publikacji o charakterze badawczym.

Na koniec warto wspomnieć o ryzyku, jakie wiąże się z powołaniem na dyrektora Zachęty osoby, której rozwój zawodowy oparty był przede wszystkim o działalność związkową. Rozluźnienie relacji dotowanych przez państwo galerii (tzw. BWA) ze Związkiem Polskich Artystów Plastyków było jednym z kluczowych elementów zmian w kulturze po 1989 roku. Ich ponowne zbliżenie oceniamy jako szkodliwe. Choć doceniamy inicjatywę Związku w przygotowaniu najnowszych regulacji dotyczących wsparcia dla pracowników w sektorze kultury, chcemy podkreślić z całą mocą rozbieżność interesów i funkcji Narodowej Galerii Sztuki oraz stowarzyszeń zawodowych jak ZPAP. Dyrektor tej pierwszej powinien kierować się w swojej pracy przede wszystkim kryteriami merytorycznymi, stałym rozwojem silnego zespołu, dobrym imieniem instytucji, jak również ogólną kondycją kultury w Polsce. Decyzja o powołaniu p. Janowskiego może doprowadzić tymczasem do sytuacji, w której Zachęta stanie się instytucją związaną z jedną grupą twórców, niereprezentatywną dla polskiej sztuki ostatnich dekad.

Ze wspomnianych powyżej powodów uważamy, że p. Janowski nie spełnia warunków niezbędnych do sprawowania funkcji dyrektora Zachęty. Powinna objąć ją osoba o

bardziej rozbudowanym dorobku organizacyjnym i kuratorskim, doświadczeniu predysponującym do zarządzania dużą kolekcją sztuki współczesnej, jak i dynamicznym, wieloosobowym zespołem; osoba o szerokich kontaktach międzynarodowych i – wreszcie – ciesząca się nieposzlakowaną opinią zarówno wśród różnych środowisk twórczych, jak i publiczności. W przeciwnym razie dojdzie niechybnie do marginalizacji instytucji kultury, która cieszy się dużą renomą i wpływem zarówno w kraju, jak i w obiegu międzynarodowym.

Zarząd Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA

Magdalena Ujma –Prezeska

Małgorzata Kaźmierczak –Wiceprezeska

Piotr Kosiewski –Wiceprezes

Bartłomiej Gutowski –Skarbnik

Arkadiusz Półtorak –Sekretarz

Łukasz Guzek –Członek Zarządu

Anna Markowska –Członkini Zarządu

W imieniu Zarządu

Magdalena Ujma

Prezeska